

Několik zajímavostí o slovenských obálkách dne vydání

Nové slovenské známky, celiny, FDC, příležitostné tisky a další předměty filatelistického zájmu mají řadu příznivců i v Česku. Není divu, dlouhou československou vzájemnost my starší ze srdce a duše už nedostaneme, a i když pro stále rostoucí finanční náročnost počet sběratelů novinek klesá, alespoň se o nové emise zajímáme a považujeme je tak trochu za své – a jistě to platí i opačně. Snad tedy uvítáte několik poznámek na téma zajímavosti slovenských FDC.

FRANTIŠEK BENEŠ

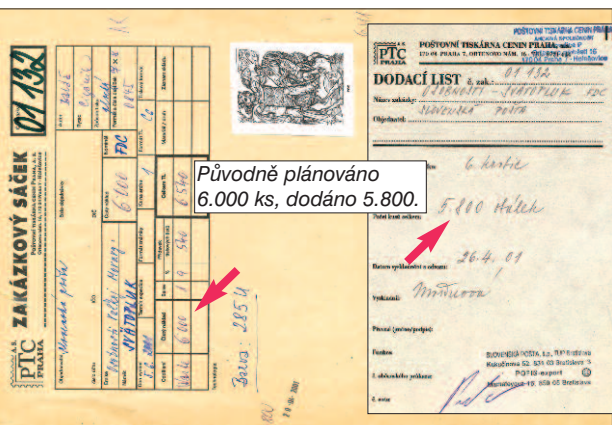
Když o půlnoci z 31. 12. 1992 na 1. 1. 1993 zanikla Česká a Slovenská Federativní Republika, ve výrobě poštovních známek obou nástupnických států, ČR a SR, se skoro nic nezměnilo – dále je tiskla pražská Poštovní tiskárna cenin. Nic na světě ale netrvá věčně, a tak i na tomto poli došlo postupem času ke změnám, konkrétně některé položky slovenského emisního plánu byly svěřeny jiným tiskárnám, na Slovensku i v Česku. Dnes už je výroba v PTC skoro rok ukončena, z jejího archivu však můžeme čerpat informace, které doplní a rozšíří naše poznání.

Sběratelé Slovenska mají oproti sběratelům Česka výhodu – v katalogu Zberateľ (2017) jsou obálky dne vydání vyobrazeny ve zvláštní kapitole. Zabírá to sice nemálo místa, ale musím uznat, že je to praktické – mně to například hodně pomohlo při identifikaci vzorců slovenských FDC pocházejících z archivu PTC. Na těch je totiž jen otisk kresebné výzdoby, ale nejsou tu známky a razítko, takže někdy (například v rámci série) není snadné rozpoznat, k jaké známce specimen patří.

Dobrym vodítkem mi sice byly výrobní sáčky, na nichž jsou uvedeny údaje o výrobě obálky (v každém byla vložena jedna obálka jako vzor), ale protože tisk byl často prováděn v jiném pořadí, než v jakém jednotlivé emise vycházely, byl mi zmíněný katalog vítanou pomůckou. A když už jsem s ním pracoval, všiml jsem si, že u některých obálek nesouhlasí nákladové číslo uváděné v katalogu, s údajem uvedeným na sáčku a na výdejce, která je v něm vložena. Je jasné, že to nemusí souhlasit nachlup, protože obálka vyskladená z tiskárny je vlastně teprve polotovár, na který bude vylepena známka a otištěno razítko, a při těchto úkonech může dojít ke vzniku zmetků, o které se konečný náklad sníží. Na druhé straně nemůže být nákladové číslo vyšší, než kolik „polotovarů“ bylo z tiskárny vydáno (pokud nebyl zhotoven dotisk).

Archiv PTC je rozsáhlý a jeho zpracování si samozřejmě vyžádá čas (jsou tu uloženy doklady k většiny zakázkám, z nichž ty pro poštu tvořily jen menší část, řazeny jsou chronologicky, bez ohledu na předmět zakázky, tedy akcie, známky, formuláře, vizitky, knihy, brožury, letáky, kupony na MHD, stravenky, různé poukázky, merkantil ... všechno v jedné číselné řadě). Pro tento článek jsem vybral doklady související se slovenskými obálkami dne vydání z let 1999 – 2000, protože v tomto údobí jsem nalezl nejvíce rozdílů ve výši nákladů vůči těm uváděným v katalogu.

Kat. č.	název	náklad	
		Zberateř	PTC
1999			
169	Univerziáda	10.000	7.000
170	Osobnosti – 3 Sk	10.000	6.900
171-2	– 4 a 11 Sk	10.000	7.000
173-5	Krásy NV	10.000	7.000
176	SPU	10.000	7.000
177-8	TANAP	10.000	7.000
179	Rada Evropy	10.000	6.900
180	Obnova	10.000	7.000
181	Filharmonie	10.000	7.000
182	Stáří	10.000	7.000
183	Kosmos	10.000	7.000
184	SPU – 12 Sk	10.000	6.500
185	– 16 Sk	10.000	8.300
186	BIB	10.000	6.500
187	VŠVU	10.000	7.000
188	Památky	10.000	6.500
189	Příroda – 14 Sk	10.000	7.000
190-1	– 15 a 16 Sk	10.000	6.500
192-3	Umění	10.000	6.500
194	Vánoce	10.000	6.500
196-7	Muzeum	10.000	6.600
198	Den známky	10.000	6.500
2000			
199	Krásy – 10 Sk	10.000	9.300
200	– 12 Sk	10.000	9.400
201-2	Osobnosti	10.000	6.000
204	Křížová cesta	10.000	6.000
205	Matematika	10.000	6.000
206	Basketbal	10.000	6.000
207	Osobnosti	10.000	6.000
208	Europa	10.000	7.500
209	Známka	10.000	6.000
210	UNICEF	10.000	6.000
212	Sydney	10.000	6.000
214	OPBZ	10.000	6.000
215/7	Příroda – 11 a 15 Sk	10.000	7.000
216	– 13 Sk	10.000	6.800
222	Umění – 20 Sk	6.000	5.800
223	POFIS	6.000	10.000

FDC z let 1999-2000, které nejsou v přehledu uvedeny, byly buď tištěny v jiné tiskárně, nebo je jejich náklad v katalogu uveden správně.

Nesprávné údaje jsou však uvedeny i u některých dalších emisí, například z roku 2001 u č. 225 Muzea 6.000/7.000; 239 14 Sk Morava 6.000/5.800; 252 20 Sk Umění 6.000/5.600; či 515 Europa 2012 3.200/3.100; 519 OH 2012 3.400/3.100; 586 Lokomotivy 2015 3.700/3.900; a příkladů může být při dalším studiu objeveno více.

Už jsem zmínil, že náklad některé FDC mohl být zvýšen dotiskem. To je případ obálky ke známce 16 Sk 125 let UPU 1999, Pof. 185, kde k původnímu počtu 7.000 kusů byl objednan dotisk dalších 1.300.

V roce 2000 byla dotiskována FDC Europa, Pof. 208, k původně objednanému nákladu 6.000 kusů bylo 18. května (tedy 9 dnů po vydání) dodáno dalších 1.500.

ZAKÁZKOVÝ SAČEK
PTC PRAHA

Objednatel: *130*
Název zakázky: *130*
Objednání: *130*
Datum: *130*
Množství: *130*
Cena: *130*
Měna: *130*
Město: *130*
Země: *130*
Kód: *130*
Datum: *130*
Množství: *130*
Cena: *130*
Měna: *130*
Město: *130*
Země: *130*
Kód: *130*

ZAKÁZKOVÝ SAČEK
PTC PRAHA

Objednatel: *130*
Název zakázky: *130*
Objednání: *130*
Datum: *130*
Množství: *130*
Cena: *130*
Měna: *130*
Město: *130*
Země: *130*
Kód: *130*

Slovenská POŠTA

POŠTOVÁ TISKÁREŇ CENIN PRAHA, a.s.
Prvního máje 16, P.O. Box 1
800 06 Bratislava 30

Objednatel: *130*
Název zakázky: *130*
Objednání: *130*
Datum: *130*
Množství: *130*
Cena: *130*
Měna: *130*
Město: *130*
Země: *130*
Kód: *130*

POŠTOVNÍ TISKÁRENA CENIN PRAHA, a.s.
PTC PRAHA

DODACÍ LIST č. *130*
Název zakázky: *130*
Objednání: *130*
Datum: *130*
Množství: *130*
Cena: *130*
Měna: *130*
Město: *130*
Země: *130*
Kód: *130*

POŠTOVNÍ TISKÁRENA CENIN PRAHA, a.s.
PTC PRAHA

DODACÍ LIST č. *130*
Název zakázky: *130*
Objednání: *130*
Datum: *130*
Množství: *130*
Cena: *130*
Měna: *130*
Město: *130*
Země: *130*
Kód: *130*

Ke známce 1,30 E Radlinský 2017, Pof. 637, bylo do-
tištěno 700 kusů FDC, z dochované dokumentace
však není jasné, zda byl o ně zvýšen náklad (ten by pak
nečinil 3.100, ale 3.800 ks).

V uvedených případech dotisků (stejně jako ve všech
případných dalších) by samozřejmě stálo za to
zkoumat, zda při nich nedošlo ke změně barevného
odstínu kresebné výzdoby, nebo k jejímu odlišnému
postavení.

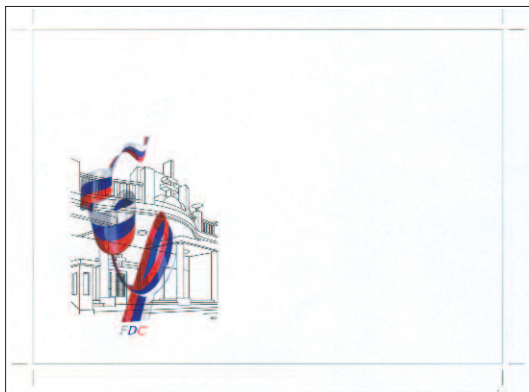
K některým FDC byly zhotoveny zkusmé tisky v po-
době cromalinového nátisku, a to buď jako celá
obálka, nebo jen její kresebná výzdoba.

POŠTOVNÍ TISKÁRENA CENIN PRAHA, a.s.
PTC PRAHA

DODACÍ LIST č. *130*
Název zakázky: *130*
Objednání: *130*
Datum: *130*
Množství: *130*
Cena: *130*
Měna: *130*
Město: *130*
Země: *130*
Kód: *130*

POŠTOVNÍ TISKÁRENA CENIN PRAHA, a.s.
PTC PRAHA

DODACÍ LIST č. *130*
Název zakázky: *130*
Objednání: *130*
Datum: *130*
Množství: *130*
Cena: *130*
Měna: *130*
Město: *130*
Země: *130*
Kód: *130*

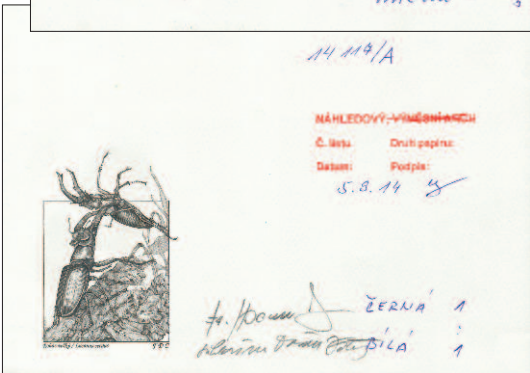
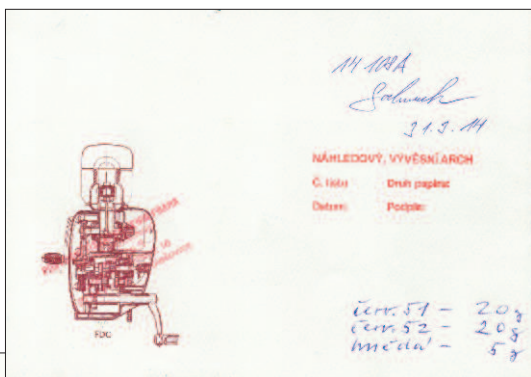

Dochované vzorce mají několik podob – jako obálka s vytištěnou kresebnou výzdobou, bez další úpravy, nebo s otiskem razítka Specimen, nebo je přes kresebnou výzdobu otištěno víceřádkové razítko PTC.

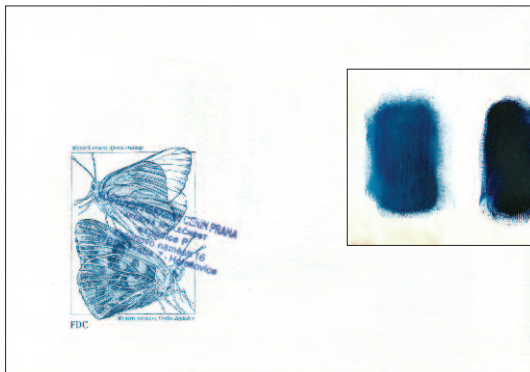

SPECIMEN

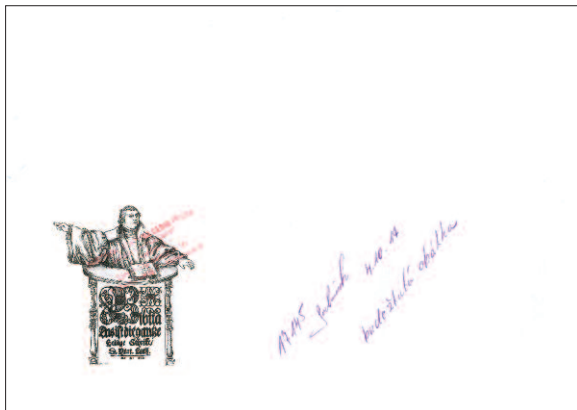
Některé obálky se dochovaly v podobě Náhledového – Vývěsního archu, kdy je na nich otištěno třířádkové razítko s tímto textem, do nějž (nebo vedle nějž) jsou doplněny potřebné údaje, zejména číslo zakázky, datum tisku/nátisku, podpis odpovědného pracovníka (zpravidla mistra). Šlo o vzory sloužící ke kontrole postavení tisku (v tomto případě obrázku) a ke kontrole barvy. Uvedeno je i složení míchané barvy v podobě poměru dílů nebo v poměru váhy jednotlivých použitých složek. Na některých obálkách jsou i podpisy autora výtvarného návrhu a rytce jako výraz souhlasu s předloženou podobou tisku.

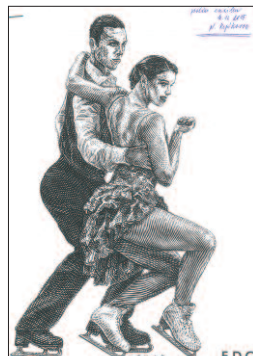
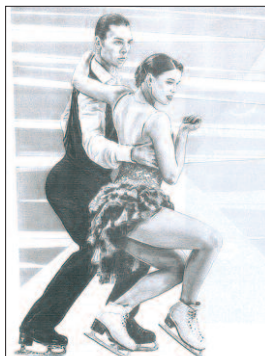
Barva, která byla použita pro tisk, je někdy k obálce přiložena v podobě skvrny na lístku papíru, provedené špachtlí, nebo prostě prstem tiskaře.

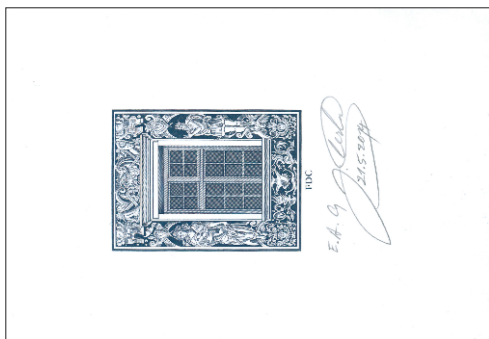
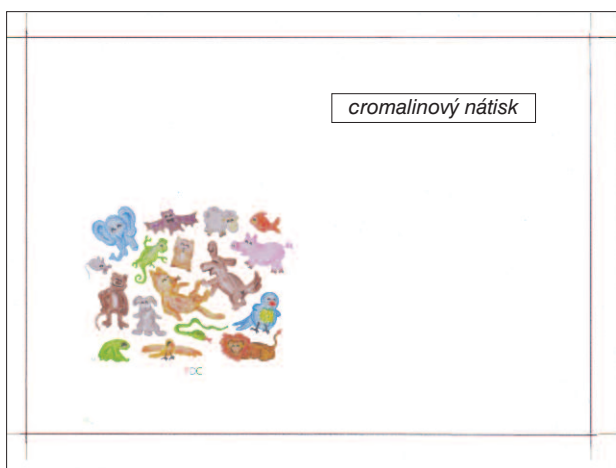

Ke zhotovení zkusmých tisků byly někdy použity jiné obálky, než ty pro skutečný náklad. To je případ obálek většího formátu pro celé aršíky, například pro emisi 500. výročí reformace 2017, kat. č. 646 H. Zkusmý tisk byl proveden na obálce bílé, zatímco celý náklad byl tištěn na stejné obálce, ale žluté.

V některých výrobních sáčcích se dochovala kopie původního návrhu a z něj vycházející rytecké rozkresby.

[illegible]

Pro další FDC zase PTC zhotovovala takzvané bledé kopie, tedy podklad pro rytce, který s její pomocí z šestinásobně zvětšené předlohy vytvoří rozkresbu, která se po zmenšení slabě zaleptá do ocelové destičky a slouží jako vodičko při tvorbě rytiny. Bledé kopie PTC někdy objednávala u Státní tiskárny cenin, které naopak poskytovala jiné služby, třeba zaleptání rozkresby do kovu, jak to tisk cenin v průběhu doby vyžadoval. To ale už značně přesahuje naše dnešní téma a zajímalo by to asi jen malou část čtenářů.

Co říci závěrem? Slovenské obálky dne vydání jsou vděčným předmětem sběratelského zájmu, dnes jsme si přitom ukázali jen malou část z rozsahu, v jakém se jim lze věnovat. Zajímavé jsou i v podobě standardní, tedy se známkou a razítky. Existují u nich výrobní vady (například obtisky, ty se vyskytují i u vzorců), nesprávné vylepení známky/známek, deskové vady na nich, nesprávné orazítkování, a samostatnou kapitolou je použití FDC v době platnosti v poštovních přepravě (vše uvedené se samozřejmě týká i FDC českých).

Rozsah článku nám dnes dovolil do zkoumané oblasti jen krátce nakouknout, určitě by si ale zasloužila, aby jí bylo věnováno pozornosti výrazně více! ■

PTC PRAHA
 POŠTOVNÍ TISKÁRNA CENIN PRAHA a.s.
 170 04 Praha 7 – Holešovice, Chrástovo náměstí 542/16, Česká republika
 Zapsaná v Městském soudu v Praze v odděle B, vlistka 1496
 Identifikační spojení: CS08, dříve: Puli, Společnost z. 180356/0000

Tiskárna Frances

Objednávka číslo: 91/2012

Tato objednávka je zároveň návrhem smlouvy o dodávce výrobků podle hospodářského zákoníku. Případná ujednání jsou uvedena na rubu této objednávky. Faktury zasílejte dvojmo výhradně na naši adresu.

Dodací lhůta: ce nejdlíže
Místo určení: Poštovní tiskárna cenin Praha a.s., Otčenovo náměstí 542/16, Praha 7 – Holešovice (vjezd z ulice Přívězní 1)
Pracovní doba: Po – Pá, od 7.00 do 14.00 hodin
Přepravení dispozice:

Pol. čísl.	Množství výrobků	Název výrobku a jeho technické údaje
		Objednáváme u vás potisk vlastních obalůk A6. Doba dodáváme v plíce, je to CMYK. Počet dodaných obalůk 3500ks. Motiv MDD slovensko Prosíme „všechny“ námi dodané obálky vrátit, je to cenina. Děkujeme. V Praze dne 30.3.2012 Zpracoval: Dana Urbánková Tel.: +420 266 721 243 Mob.: +420 602 588 586

tel.: +420 266 721 111 fax: +420 266 718 156 e-mail: obchod@ptc.praha.cz tisk@ptc.praha.cz www.ptc.praha.cz www.ptc.praha.com IČ: 41027449 DIČ: CZ43274480